

مفهوم پیوست فرهنگی و اجرای آن در دانشگاه علوم پزشکی تهران

تهیه و تنظیم: محمدمسعود ابرجی

مقام معظم رهبری: تمامی طرح‌ها و پروژه‌های مهم و جدید اقتصادی، فرهنگی و سیاسی باید پیوست فرهنگی داشته باشند.

یکی از مباحث مهمی که در حوزه فرهنگی و هنری مطرح شده است و در راستای مبارزه با تهاجم فرهنگی دشمن می‌باشد، بحث پیوست فرهنگی در تصمیمات و پروژه‌های مختلف علمی، اقتصادی، عمرانی و فنی می‌باشد، که بعلاوه وجود بعضی ایرادات در ابعاد اجرائی و منابع مالی عملاً از آن استقبال چندانی نشده است ولی دارای پایه و اساس محکمی از نظر اعمال قانونی می‌باشد و اجرای آن در همه امور کشور می‌تواند، شفافیت‌های بیشتری در اختصاص بودجه و صرف هزینه‌های دولتی و خصوصی ایجاد کند. دانشگاه‌های کشور هرچند استقبال جدی از این امر نداشته‌اند ولی گاهی توسط بعض طراحان و مسئولین به نحو احسن اعمال شده‌اند. که موارد آن از حوصله این مقاله خارج است. استناد این بحث به فرمایشات مقام معظم رهبری در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی به تاریخ 17 آذرماه 1386" باز می‌گردد که تمامی طرح‌ها و پروژه‌های مهم و جدید اقتصادی، فرهنگی و سیاسی باید پیوست فرهنگی داشته باشند.

تعریف پیوست فرهنگی

واژه پیوست فرهنگی که پس از واژه مهندسی فرهنگی توسط مقام معظم رهبری بیان شد، عبارت است از ابزاری منطبق با نقشه‌ها و سیاست‌های بالادستی که کارش ساماندهی نسبی بین مدیریت راهبردی و مدیریت اجرائی کشور در زمینه فرهنگی است. به عبارت دیگر پیوست فرهنگی شناخت بُعد فرهنگی کلیه پدیده‌ها و موضوعات مورد نیاز جامعه اسلامی است؛ بنابراین هر جا که زمینه‌های فرهنگی فراهم باشد، ارائه پیوست فرهنگی برای آن موضوع متصور می‌شود. این واژه در سال 1381 بعد از طرح واژه مهندسی فرهنگی مطرح شد که عبارت بود از: نظم، جهت‌گیری، جهت‌یابی و انسجام بخش‌های گوناگون دولتی و غیردولتی در باب فرهنگ.

تفاوت بحث پیوست فرهنگی با مهندسی فرهنگی

مهندسی فرهنگی انسجام محتوایی بین نظام‌های فرعی یک جامعه را برقرار می‌کند؛ یعنی کانون توجه، فرهنگ جامعه و هدفش شناخت عناصر و روابط فی‌مابین و بازطراحی این روابط بر اساس اهداف فرهنگی است. بر همین اساس مدیریت فرهنگی، مدیریت بر دستگاه‌ها و سازمان‌های خرد و کلانی است که با رویکرد و اهداف فرهنگی مهندسی شده باشند. به تعبیر دیگر هنر و علم به‌کارگیری صحیح افراد و امکانات جهت حصول به اهداف توسعه فرهنگی را مدیریت فرهنگی گویند. مدیریت فرهنگی کشور در دو سطح راهبردی و اجرائی انجام می‌شود. پیوست فرهنگی نیز همچون ابزاری در جهت پیوند مدیریت راهبردی و مدیریت اجرائی عمل می‌کند. به تعبیر دیگر شاخصه‌ها، سیاست‌ها، روش‌ها، نرخ و سهم تأثیرهای کلان فرهنگی کل کشور که در سطح مدیریت راهبردی کشور تنظیم می‌گردد باید برای اعمال در مقیاس کوچک‌تر در سطح سازمان‌ها و نهادهای اجتماعی نیز آماده‌سازی مجدد شود.

لزوم متناسب‌سازی طرح‌ها

در مصوبه جلسه ۷۳۲ شورای عالی انقلاب فرهنگی که به تاریخ 21 فروردین سال 92 منتشر شد، آمده: اجرای طرح‌های توسعه در ابعاد اقتصادی، فرهنگی، آموزشی، ارتباطی، اجتماعی، حقوقی، قضایی، سیاسی، امنیتی و... در کشور که تأثیرات مهمی در فرهنگ جامعه و شیوه زندگی افراد ایجاد می‌کند. بی‌توجهی به آثار و پیامدهای این‌گونه طرح‌ها نتایج زیان‌بار و غیرقابل جبرانی در زمینه فرهنگی و اجتماعی به دنبال دارد. همچنین در مواردی در تعارض آشکار با اهداف متعالی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران قرار می‌گیرد، بنابراین رصد آثار و پیامدهای فرهنگی طرح‌ها، لوایح، تصمیمات و مصوبات، پروژه‌ها و اقدامات در دستگاه‌ها و قوای سه‌گانه و بخش خصوصی و توجه به اثرگذاری مستقیم یا غیرمستقیم موارد ذکرشده در جامعه (درحالی‌که اساساً هدف اصلی انقلاب اسلامی بر گسترش و حاکمیت ارزش و فرهنگ اسلامی قرار دارد)، مسئله‌ای ضروری و اجتناب‌ناپذیر است. عدم توجه به روند متناسب‌سازی طرح‌ها و تصمیمات و اقدامات باعث توسعه نامتوازن و پیدایش معضلات و بعضاً بحران‌های فرهنگی در سطوح و موضوعات مختلف فردی، خانوادگی و اجتماعی می‌شود.

ضرورت تهیه پیوست فرهنگی از دیدگاه رهبری

رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی در آذرماه سال ۱۳۸۶ ضرورت تهیه پیوست فرهنگی برای طرح‌های گوناگون کشور را مورد تأکید قرار دادند و فرمودند: «در طرح‌های گوناگون که در کشور تنظیم می‌شود، طرح‌های پولی و مالی و عمرانی، حتماً یک پیوست فرهنگی وجود داشته باشد» و همچنین در نخستین بند سیاست‌های کلی برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۵ ابلاغی از سوی رهبر معظم انقلاب و نیز در ماده (۲) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران، تهیه پیوست فرهنگی برای طرح‌های مهم و جدید توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی مورد تأکید و تصویب قرار گرفته است.

مهم‌ترین هدف نظام‌نامه پیوست فرهنگی

پیوست فرهنگی فرصتی ارزشمند به‌منظور جاری ساختن سیاست‌های کلان فرهنگی، ابزاری برای ایجاد مصونیت و پیشگیری از پیامدهای منفی در عرصه فرهنگ و همچنین اقدامی در راستای ایجاد تحول و پیش‌برندگی در فرایندها و روش‌های مدیریت فرهنگی کشور مبتنی بر ارزش‌های فرهنگ اسلامی و درنهایت، عامل مؤثر در جهت ارتقای بهره‌وری محسوب می‌گردد. مهم‌ترین هدف نظام‌نامه پیوست فرهنگی ایجاد زمینه و شرایطی است که با ایجاد گفتمان فراگیر، اصلاح عملکرد فرهنگی و تصمیمات مدیریتی در همه سازمان‌های اجرایی کشور صورت پذیرد. همچنین طرح‌های مهم به‌ویژه پروژه‌های عمرانی و اجتماعی، اقتصادی به نحو مطلوبی اجرا خواهند شد و ارزش‌های دینی، ملی و انقلابی نیز حفظ و تقویت می‌گردند.

نظام‌نامه پیوست فرهنگی، باهدف تبیین ضرورت، جایگاه، چیستی، ساختار و الزامات قانونی مربوط به تدوین و اجرای پیوست فرهنگی در سطح کشور تهیه‌شده و ذیل نقشه مهندسی فرهنگی و ترسیم‌گر نقطه کانونی سامانه نظارت و ارزشیابی در نظام مدیریت راهبردی فرهنگی کشور قرار دارد.

چرا باید پیوست فرهنگی داشته باشیم؟

دکتر بنیانیان از اعضای شورای انقلاب فرهنگی معتقد است که برای پیشگیری از رشد فزاینده معضلات ذیل از پیوست فرهنگی در طرح‌ها استفاده شود.

1- رشد بی‌رویه پرونده‌ها در قوه قضائیه

2- رشد روزافزون طلاق

3- نوع مسئله‌های اجتماعی (رشد بدحجابی، ضرورت جمع‌آوری ارادل...)

4- اثبات کاهش گرایش‌ها دینی با رشد سطح تحصیلات، شهرنشینی و ثروت

5- کشف مفاصد سازمان‌یافته گسترده

6- حجم وسیع قانون‌شکنی در همه سطوح مدیریتی

مراحل پیشرفت طرح پیوست فرهنگی در سطح دانشگاه

تاکنون در سطح دانشگاه جلساتی در معاونت فرهنگی توسط آقایان دکتر رستمیان، دکتر پرویز و دکتر نیلچی زاده برگزارشده است. البته طرح‌هایی که با داشتن این پیوست به تصویب رسیده، بسیار اندک‌اند و گزارشی از روند آن به اطلاع نرسیده و تاکنون پیشرفت چندانی در سطح دانشگاه از این طرح حاصل نشده است. از مسئولان دانشگاه خواهان اختصاص موازینی برای در نظر گرفتن پیوست فرهنگی در کلیه طرح‌های فنی، اداری و تصمیمات آتی هستیم. امیدواریم در سال 99 که سال جهش در تولید نام گرفته است به این امر توجه بیشتری شود تا از نظر شفافیت در اتخاذ تصمیمات و صرف هزینه‌های دولتی، هرچه بیشتر در پیشبرد اهداف مورد نظر علمی و فرهنگی نائل شویم.

تهیه و تنظیم: محمدمسعود ایرجی، کارشناس فرهنگی، فروردین ماه 1399

پانویس:

برای اطلاعات بیشتر درباره تعاریف و اصول طرح پیوست فرهنگی به آدرس ذیل مراجعه کنید: <http://peyvast.farhangoeim.ir>

تهیه و تنظیم: محمدمسعود ایرجی، کارشناس فرهنگی

منبع: 1- سامانه پیوست فرهنگی، سایت رسمی دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی، فروردین 1397

2- سامانه معاونت اجتماعی فرهنگی دانشگاه علوم پزشکی تهران، گزارش کارگاه‌های فرهنگی 9 بهمن‌ماه 1392